

POLSKA AKADEMIA NAUK  
INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 0023-5903

# KWARTALNIK HISTORYCZNY

*Rocznik XCI*

Nr 4

---

WARSZAWA 1985

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK  
INSTYTUT HISTORII

---

# KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK XCI  
1984

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

---

WARSZAWA 1985

## KOMITET REDAKCYJNY

[Ludwik Bazylow], Andrzej Brożek, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Stanisław Gierszewski, Aleksander Gieysztor, Tadeusz Jędruszcak (redaktor), Irena Koberdowa, Witold Kula, Czesław Madajczyk, Marian Małowist, Jerzy Maternicki, Jerzy Michalski (zastępca redaktora), Edward Potkowski (sekretarz), Emanuel Rostworowski, Franciszek Ryszka, Henryk Samsonowicz, Monika Senkowska-Gluck, Andrzej Skrzypek (sekretarz), Witold Stankiewicz, Jacek Staszewski, Józef Ryszard Szaflik, Jerzy Topolski, Lech Trzeciakowski, Witold Tyloch, Jan Wimmer, Aleksandra Witkowska, Marian Wojciechowski.

W zeszytach: 3/1983, 4/1983 i 2/1984 - wydrukowano niepełny skład Komitetu Redakcyjnego. Osoby pominięte i Czytelników serdecznie przepraszamy.

## ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN  
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, 31-02-61

## PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE ODDZIAŁ W POZNANIU

Wydanie pierwsze. Nakład 3404+146 egz. Ark. wyd. 40,5. Ark. druk. 27,5. Papier druk. sat. V kl. 70 g, 70×100. Oddano do składania we wrześniu 1984 r. Podpisano do druku i druk ukończono w kwietniu 1985 r. Zam. nr 481/69. T-70. Cena zł 150,—

DRUKARNIA UNIwersytetu IM. A. MICKIEWICZA W POZNANIU

## СОДЕРЖАНИЕ

Ян Волош — Проблемы научных библиотек в перспективе сорокалетия ПНР	657
Кристина Мушиньская — Собрания рукописей в польских библиотеках 1944 - 1984	671
Адам Лытвиньски, — Фискальная документация Плоцкого воеводства (1609 - 1652)	687
Эльжбета Милевская — Польские дипломатические миссии в Португалии во времена правления Яна III Собеского	703
Тадеуш Цегельски — „Королевское искусство” и христианство (масонский изотеризм в XVII и XVIII вв.)	727
Лешек Пионтковский — Вопрос объединения Германии в русской журналистике шестидесятых годов XIX столетия	747
Теодор Мистевич — Роль религий и Римско-католической Церкви в публицистике польского националистического движения (до 1905 г.)	765
Ярослав Паскудзкий — Участие варшавских рабочих в политических забастовках 1908 - 1914	789
Мария Новак-Киелбикова — Польско-английские отношения в периоде первого лейбористского правительства (январь-октябрь 1924 г.)	807
Зыгмунт Качмарек — Лагерь Великой Польши в 1931 - 1933 гг.	863
Януш Жарновски — Техника и развитие экономики, общественности и культуры в межвоенной Польше	887

## ОБЗОР — ПОЛЕМИКА — ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Здзислав Жигульский — Три юбилейные выставки 1983 года, посвященные Венскому сражению	917
---	-----

## XIII ВСЕОБЩИЙ СЪЕЗД ПОЛЬСКИХ ИСТОРИКОВ, ПОЗНАНЬ, 6 - 9 СЕНТЯБРЯ 1984 Г.

Лех Тжетяковский — Заметки о съезде	933
Маруш Кульчиковский — Заседания I секции — Преобразования структур польской общественности	946
Кшыштоф Янковяк, Дорота Мазурчак — Заседания II секции — Мифы и стереотипы в истории Польши	953
Ежи Топольски — Заседания III секции — Теория и история	958
Хуберт Издебски — Симпозиция	963

## РЕЦЕНЗИИ И ОТЗЫВЫ

Марек Дервих — О природных явлениях и их восприятии в польской средневековой исторической литературе	975
Станислав Пекарчик — „Метатеория” Теории исторических наук. Программно-критические замечания о труде Ежи Топольского	987
Леонард Смолка — „Силезская Санация” или санация в Силезии	1011
Хроника	1059

## TABLE DES MATIÈRES

Jan Wołosz — Les bibliothèques scientifiques vues dans une perspective de quarante ans . . . . .	657
Krystyna Muszyńska — Les manuscrits dans les bibliothèques polonaises 1944-1984 . . . . .	671
Adam Lityński, Les délégations fiscales de la voïvodie de Plock (1609 - 1652)	687
Elżbieta Milewska — Les missions diplomatiques polonaises au Portugal sous Jan III Sobieski . . . . .	703
Tadeusz Cegielski — „L'art royal” et la chrétienté (L'ésotérisme maçonnique aux XVII <sup>e</sup> et XVIII <sup>e</sup> s.) . . . . .	727
Leszek Piątkowski — L'unification de l'Allemagne dans la presse russe des années soixante du XIX <sup>e</sup> s. . . . .	747
Teodor Mistewicz — Le rôle de la religion et de l'Eglise catholique romaine à la lumière des publications du mouvement nationaliste polonais (jusqu'à 1905) . . . . .	765
Jarosław Paskudzki — Participation des ouvriers varsoviens aux grèves politiques en 1908-1914 . . . . .	789
Maria Nowak-Kielbikowa — Relations polono-britanniques à l'époque du premier gouvernement travailliste, janvier — octobre 1924 . . . . .	807
Barbara Ratyńska — Les problèmes économiques dans les relations soviéto-allemandes 1924-1926 . . . . .	845
Zygmunt Kaczmarek — Le camp de la Grande Pologne en 1931-1933 . . . . .	863
Janusz Zarnowski — La technique et le développement de l'économie, de la société, et de la culture dans la Pologne de l'entre-deux-guerres . . . . .	887

### Revue — Polémiques — Propositions

Zdzisław Żygulski — 1983 — Trois expositions en l'honneur de l'anniversaire de la victoire de Vienne . . . . .	917
Le XIII <sup>e</sup> Congrès des Historiens polonais, Poznań 6-9 septembre 1984	
Lech Trzeciakowski — En marge du Congrès . . . . .	933
Mariusz Kulczykowski — Les délibérations de la I <sup>ère</sup> section — Transformation des structures de la société polonaise . . . . .	946
Krzysztof Jankowiak, Dorota Mazurczak — Les délibérations de la II <sup>e</sup> section — Mythes et stéréotypes de l'histoire de Pologne . . . . .	953
Jerzy Topolski — Délibérations de la III <sup>e</sup> section — Théorie et histoire . . . . .	958
Hubert Izdebski — Conférences . . . . .	959

### Comptes rendus et critiques

Marek Derwich — Les phénomènes de la nature et leur description dans les écrits historiques polonais du Moyen Âge . . . . .	975
Stanisław Piekarczyk — La „métathéorie” de la science historique — observations critiques de l'oeuvre de Jerzy Topolski . . . . .	987
Leonard Smółka — „Sanatsia silésienne” ou la sanatsia en Silésie? . . . . .	1011
Chronique . . . . .	1059

## SPIS TREŚCI

Jan Wołosz — Problemy bibliotek naukowych w perspektywie czterdziestolecia . . . . .	657
Krystyna Muszyńska — Zbiory rękopisów w bibliotekach polskich 1944-1984 . . . . .	671
Adam Lityński — Deputacje skarbowe województwa płockiego (1609-1652) . . . . .	687
Elżbieta Milewska — Polskie misje dyplomatyczne w Portugalii w czasach Jana III Sobieskiego . . . . .	703
Tadeusz Cegielski — „Sztuka królewska” a chrześcijaństwo (Ezoteryzm wolnomularski w XVII i XVIII w.) . . . . .	727
Leszek Piątkowski — Sprawa zjednoczenia Niemiec w publicystyce rosyjskiej lat 60-ch XIX wieku . . . . .	747
Teodor Mistewicz — Rola religii i Kościoła rzymskokatolickiego w świetle publicystyki polskiego ruchu nacjonalistycznego (do 1905 r.) . . . . .	765
Jarosław Paskudzki — Udział robotników Warszawy w strajkach politycznych w latach 1908-1914 . . . . .	789
Maria Nowak-Kiełbikowa — Stosunki polsko-brytyjskie w okresie pierwszego rządu labourzystowskiego, styczeń — październik 1924 . . . . .	807
Barbara Ratyńska — Zagadnienia ekonomiczne w stosunkach radziecko-niemieckich 1924-1926 . . . . .	845
Zygmunt Kaczmarek — Obóz Wielkiej Polski w latach 1931-1933 . . . . .	863
Janusz Żarnowski — Technika a rozwój gospodarki, społeczeństwa i kultury w Polsce międzywojennej . . . . .	887

### Przeglądy — Polemiki — Propozycje

Zdzisław Zygułski — O trzech wystawach jubileuszowych Odsieczy Wiedeńskiej w roku 1983 . . . . .	917
XIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Poznań 6-9 września 1984 . . . . .	
Łech Trzeciakowski — Uwagi o Zjeździe . . . . .	933
Mariusz Kulczykowski — Obrady sekcji I — Przemiany struktur społeczeństwa polskiego . . . . .	946
Krzysztof Jankowiak, Dorota Mazurczak — Obrady sekcji II — Mity i stereotypy w dziejach Polski . . . . .	953
Jerzy Topolski — Obrady sekcji III — Teoria i historia . . . . .	958
Hubert Izdebski — Sympozja . . . . .	963

### Artykuły recenzyjne i recenzje

Marek Denwich — O zjawiskach przyrodniczych i ich recepcji w średnio-wiecznym dziejopisarstwie polskim . . . . .	975
Stanisław Piekarczyk — „Metateoria” Teorii wiedzy historycznej — O dziele Jerzego Topolskiego uwagi programowo-krytyczne . . . . .	987
Leonard Smółka — „Sanacja śląska” czy sanacja na Śląsku . . . . .	1011

\*

M. Składankowa, Mity Królewskiej Księgi. Symbole i wzorce mityczne w Szahname — Jacek Banaszekiewicz . . . . .	1019
Die Rolle der Ritterorden in der Christianisierung und Kolonisierung des	

Ostseegebietes — Michał Kulecki . . . . .	1022
Les relations franco-autrichiennes sous Louis XIV. Siège de Vienne (1683) — Zbigniew Wójcik . . . . .	1026
J.-P. BarDET, Rouen aux XVII <sup>e</sup> siècle. Les mutations d'un espace social — Cezary Kukło . . . . .	1031
S. Folaron, Mikołaj Taurellus i Polacy — Marian Chachaj . . . . .	1035
Z. Zieliński, Papieństwo i papieże dwóch ostatnich wieków 1775-1978 — Pa- weł Szczaniecki . . . . .	1041
S. Kieniewicz, Historyk a świadomość narodowa — Marian M. Drozdowski . . . . .	1043
Inteligencja polska XIX i XX w. — Ryszard Ergetowski . . . . .	1047
Titulescu și strategia păcii, pod red. Gh. Buzatu — Małgorzata Willaume . . . . .	1050
K. Malinowski, Żołnierze łączności walczącej Warszawy — Witold Wojdyło . . . . .	1053
H. Szczerbiński, Restytucja mienia polskiego z zachodnich stref okupacyj- nych Niemiec — Władysław StępniaK . . . . .	1055

#### Kronika

Drugie spotkanie historyków polskich i szwedzkich Gdańsk 27-30 września 1989 r. — Edmund Cieślak . . . . .	1059
Zgodnie z wieloletnią tradycją — Otilda Wyszomirska-Kuźmińska . . . . .	1061
Sesja naukowa w Instytucie Badań Literackich PAN — Marta Zieliń- ska, Grażyna Borkowska . . . . .	1063
V Ogólnopolskie Seminarium Historyków Powstania Wielkopolskiego 1918- 1919 — Marek Rezler . . . . .	1068
Dzieje Brandenburgii i Prus w historiografii — Zygmunt Szultka . . . . .	1070
Anglowie i Sasi we wczesnym średniowieczu — Wojciech Iwańczak . . . . .	1073
Kampany — droga czy bariera? — Szymon Rudnicki . . . . .	1075
Ekonomiczne aspekty wojny w Europie (XIV-XVIII w.) — Wojciech Iwańczak . . . . .	1076
Sześćdziesiątolecie urodzin Profesorów: Jerzego Michałskiego i Andrzeja Wy- czańskiego . . . . .	1079
Z prac Komisji Historii Wojskowej Zarządu Głównego PTH — Ma- rek Ney-Krwawicz . . . . .	1079
Pierwsze posiedzenie nowej Rady Naukowej IH PAN . . . . .	1081
Siedemdziesiątolecie urodzin Profesora dra Bogusława Leśnodorskiego . . . . .	1081
Odczyt profesora Piotra Wandycza . . . . .	1082
Komunikat PTH . . . . .	1082

#### In memoriam

Helena Rzadzowska (8 X 1902 — 21 I 1983) — Henryk Zaliński . . . . .	1085
--	------



Cena zł 150,—

## KWARTALNIK HISTORYCZNY

### Warunki prenumeraty

Cena prenumeraty krajowej  
rocznie zł 600,— półrocznie zł 300,—

Prenumeratę na kraj przyjmuje się:

- do dnia 10 listopada na I półrocze roku następnego i na cały rok następny
- do dnia 1 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Instytucje i zakłady pracy zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa—Książka—Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa—Książka—Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11, w terminach podanych dla prenumeraty krajowej. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Bieżące i archiwalne numery można nabyć lub zamówić we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz w księgarniach naukowych „Domu Książki”.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the

Foreign Trade Enterprise  
ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:  
BANK HANDLOWY WARSZAWA S. A.

Indeks 36310